

"ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
"РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ"

30 СР 821.163.41-1
ВРАЊЕШЕВИЋ М.
Један од многих

ДЕСКОВАЦ

ЕШЕВИЋ

000030657

COBISS

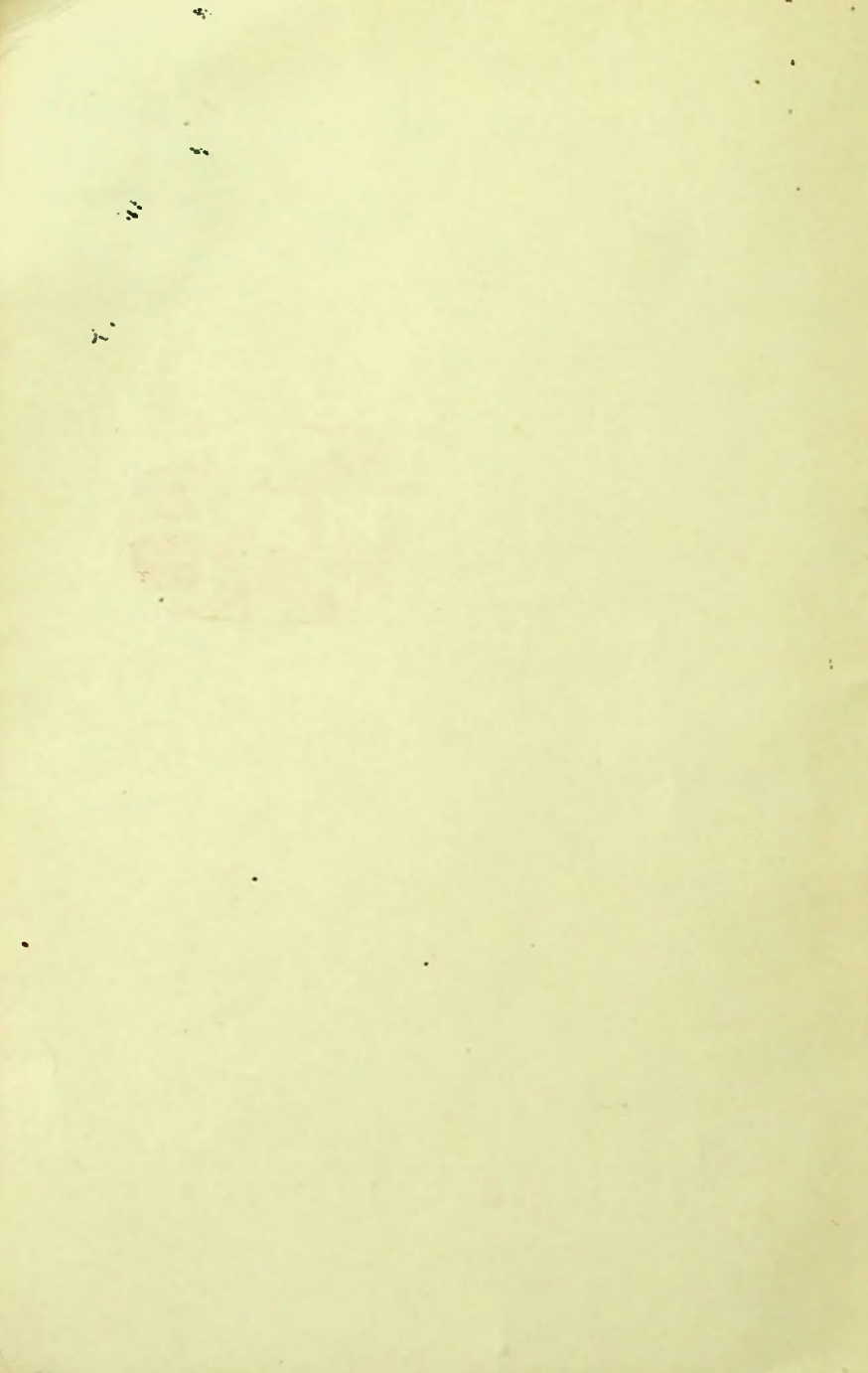
30657
886-i

ЈЕДАН ОД МНОГИХ

ПОЕМА

ПРОСВЕТА — БЕОГРАД

3,

ПРИМЕЧА

III -

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
"РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ"
ПЕСКОВАЦ

III - 130

О ВРАЊЕШЕВИЋ

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
РАДОЈЕ ДЕСАНОВИЋ
ДЕСНОВАН

ЈЕДАН ОД МНОГИХ

ПОЕМА

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА БЕОГРАДА

Бр.

30657

Струка

886-1

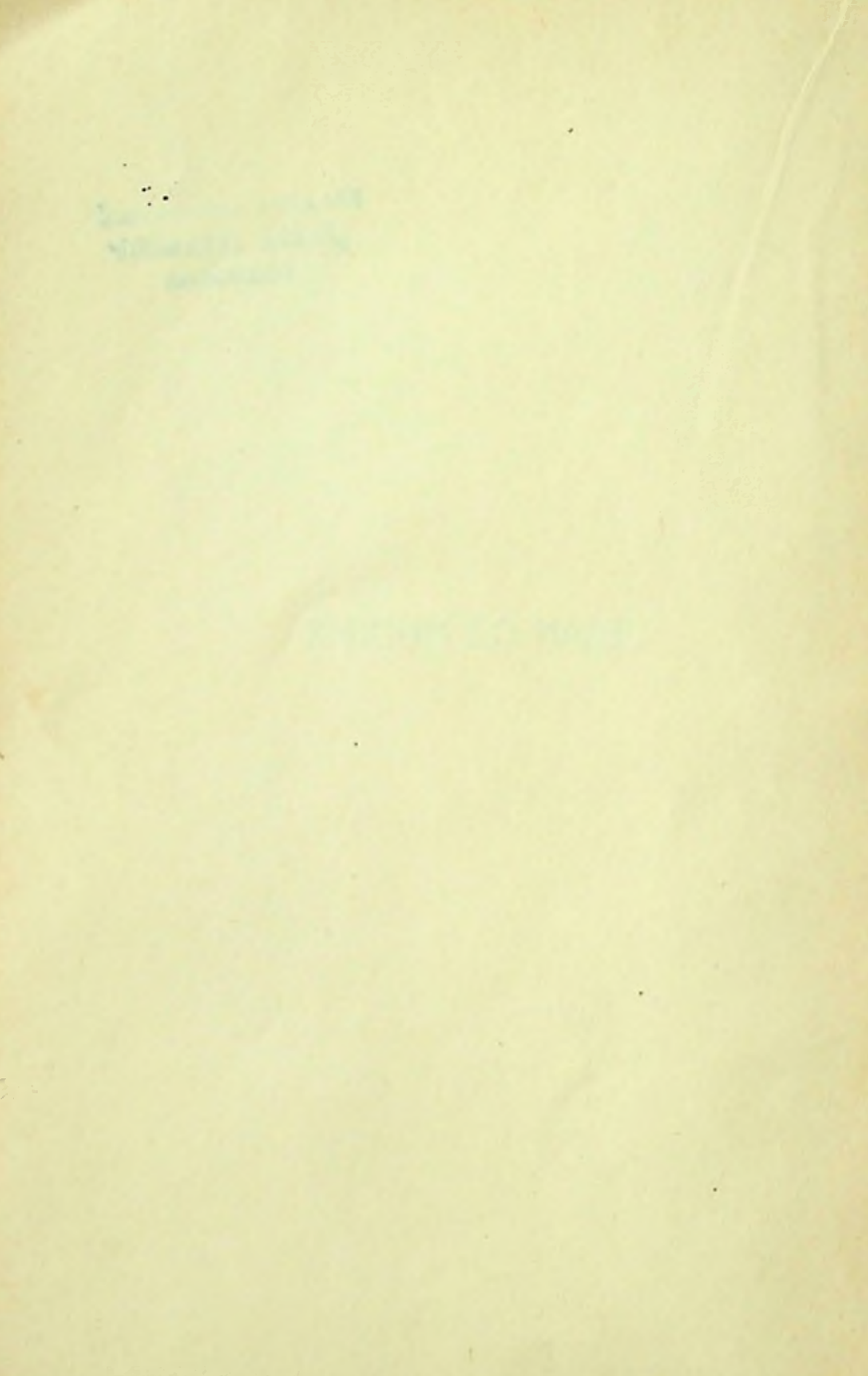
ПРОСВЕТА
ДРЖАВНО ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД

*Јунацима Црвене армије и Народноослободилачке
војске и Партизанских одреда Југославије који
свјесно дадоше живоће за слободу своје ошацине
и за бољу будућност човјека.*

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
РАДОЈЕ ДЖАНИЋИЋ
ДЕСНОВА

ЈЕДАН ОД МНОГИХ

1

Наш град —
ланцима спутани див —
притајен ћути
у тмурну јесен четрдесет прве,
у јесењи сумрак
језив и сив.
И гледа он,
мрачан и нијем:

кроз улице пусте
колоне густе
у корак, —
до шљема блиста се шљем...
А када замре
корака бат,
све буде непòмично,
само што сабласно промиче
први снијег,
и на највишој згради
црвен, с кукастим крстом,
мрски вије се стијег.

С тим стијегом су
у сунчано јутро шестог априла
над град наш мирни,
ведар ко расцвјетан врт,
огромне птице челичних крила
долетјеле, носећ у канџама
пустош и смрт.

С тим стијегом и сада
кроз поља наша,
кроз села мирна,
од града до града
чете пљачкаша
бахате, пјане,
урлају, бјеснѐ
док крв из ране
народне шиба
и падају свјесне
најскупље жртве.

С тим стијегом иду
кад копају мртве:
стотине њих у један гроб
(немоћни старци, жене и дјеца, —
презрени, гладни, гажени роб).
С тим стијегом се враћају
с крвавог пира
и пјевају —
пољем одјекује
пијани пој...
Несрећна земљо моја,
патнички роде мој!

2

Од ове крваве јаве,
од море што дави
из дана у дан,
спасе ме волшебно дугме
радио-справе
и пренесе у жуђену земљу,
у дивни мој пламени сан.
Прислоним ухо, и у тај мах

њене свијетле, широке ријеке
тихо зашуме,
а вјечна пјесма степе далеке
улази у ме
и задивљен слушам
слободне земље дах.
Сад бескрајне друмове њене
колоне прекриле суре
што у бој јуре
да грудма задрже
оклопне хорде,
да бедем непробојни буду
Москве, тврђаве горде.
Пред вратима њеним се бије
последњи, одлучни бој.
Овога судбинског дана,
док света, скупа крв се лије,
вјеру ми кријепи глас Левитана:
„Москва, сердце России,
Красная Площадь, сердце Москвы”.

Па опет принесем ухо
и слушам како бије
вољене земље било,
како се диавовска снага буди
у њедрима њеним.
Милионе чујем
како ступају чило
отуд, од Истока, гдје зора руди,
истом здружени мишљу.

3

О једносме од њих
прича ми познати глас:
Кад му је превио ране,
љекар му рече
да своме врати се дому.
А он је чекао само
да опет на ноге стане;
на свети је мислио циљ

и то му
дивовску дало снагу.
Заборави тад
и на рану што пече
мислећи на свој
дом што бранит га треба
ко и сва друга огњишта мирна
велике његове земље.
И, мјесто кући,
он опет крену у бој.

Тако ми говори о једном од многих,
о једном од стотине хиљада,
а онда, готово случајно,
казује његово име,
да га можда никада
више не каже;
да више никада њиме
не осоколи друге,
јер свакога дана
стотине нових
незнаних јунака
има да спомене.
Нагонски узимам писаљку са стола
и узбуђен биљежим то име
што случајно дошло је до мене
између толиких других;
Биљежим дивно, поносно име:
Јегор Иванович Огородњиков.
Име које никад више
нећу заборавити,
име које никад више
не смијем да заборавим.

4

Отсад смо нераздруживо
везани занавијек
дизном другарском везом;
отсад он живи у цијелом мом бићу,
у мислима мојим, у сновима,
недостижно храбар и лијеп,
један од безбројних бораца
непобједиве Армије

што пламеним исписује словима
вјечни, поносни еп.
Увијек будан, увијек присутан,
он сваки мој корак прати;
њиме ми срце бије,
с њим ће заједно стати.
С њим сам и бољи
и јачи
и већи.
Без њега ми живот
празан би био,
с њиме ће
радосно тећи.
Без њега бих био
погнути, биједни робијаш,
с њиме корачам
поносна, дигнута чела,
и градом гдје крвник се шеће
кораком идем
побједника смјела.

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
РАДОЈЕ ДОМАКОВИЋ
ДЕСНОВАЦ

5

Улицом нашега града
прилике промичу чудне:
пролазе крај мене
одјеће сиве,
одјеће зелене,
тамно-сиве
и тамно-жуте,
одјеће смеђе

и тамно-зелене.

Промичу прилике чудне:

једне са шајкачом,

друге с фурашком;

промичу шубаре

и фесови црни

с кићанком бујном

или без ње.

У једних на капи

мртвачка глава

и кости,

ил' кукасти крст;

у других знаци су прости:

тробојка —

црвено-бијело-плава,

црвено-плаво-бијела

и грб.

У многих на рамену

блистају еполете

бијеле ил' златно-жуте.

И све те

прилике круте

исти имају смјер,

из сваког мундира

гнушно се цери

исти крвџедни звијер.

6

Ал' брже но кошмарни сан
та слика ишчили из свијести
и преда мном зачас се створи,
голем и силан,
мој добри, нераздвојни друг.
Видим га како у борбу јури
да стоструко врати кржави дуг;
у сњежној степској бури

видим му мирно, озбиљно лице
и шињел сури.

Калдрмом на команду луга
корак пруски;
на команду чета ступа
и пјесма се тупа
на команду ори...

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ
БЕСНОВАЦ

Ал' ја је не чујем:
лијепа ко жубор потока бујног
с прољећа кад зажубори
или ко кликтавих птица пој
кад лиснати испуни луг,
у ушима ми шуми
позната пјесма
што ју је пјезао идућ у бој
Јегор, мој дивни друг.

7

И све што чешће
градом одјекне
пјесма варвара,
у мени све више
кроз крв свију дамара
радосно струји,
све шумније бруји
и плијени ми слух,

све дивнија бива,
све дража ми бива
побједна пјесма
што давно
занесен је чух.
Па све ми је ближи,
све дражи
мој вјерни друг;
и ништа више
не може да ми
засјени вид,
да не видим њега
како се диже
моћан и хладан
ко најчвршћа хрид.
А када улицом
душманин мене
ил' издајник,
пред очима мојим
још сјајнији сине
доброг ми друга
поносни лик.

8

Уз чету, ено,
задихан иде,
румен и гојан
(од сала му очи
једва се виде)
ћифта зеленаш,
петколонаш,
црноберзијанац.

У рупи капута
требовна значка,
на трбуху златни
дебели ланац.
Задовољна лица
и погледа тупа
на чету се смјешка,
са четом ступа
у корак...

А пред очима мојим
све више расте
вјерног ми друга
чудесни лик.
Крвав и снажан
он гордо стоји,
неумитна савјест свијета,
побједник страшни
и осветник.

9

Из тамних даљина
потмуло тутњи
новога времена бат.
У радосној, слаткој слутњи
чујем како ко судбина
неумитно, строго
одзвања дванаести сат.
Неповратно,

из темеља се руши
свијет лажи и зала,
трза се,
грчи
и гуши
од сопственог смрада и кала.
А смјела, животнорна машта нових
чудесну слику ствара:
далеко тамо,
над мирним, сњежним врхом Урала
пламти рујна, велика зора,
док у крвавом бљеску пожара,
у праску граната,
тресе се,
пуца,
ломи стара
земљина кора.

У овом великом дану
поносна мисао, увијек будна,
радосном надом испуни ме свег:
и ми смо овдје,
на бурном Балкану,
ко и ви тамо, Јегоре друже,
пркосно развили
исти побједни стијег.

Истих тичурина јата
над земљом овом круже
ко и над твојом земљом,
а по сњежним пољима озим

безбројне кржаве руже
ко и по степама твојим,
Јегоре друже.

Сретнемо ли живи
послије ове грозе,
овог покоља,
дан велике смјене
када с крвавога поља
уз побједне звуке
војска наша крене
и у тихе луке
бродовље заплòви,
тада ћемо један другом
чврсто стегнути руке,
Јегоре друже,
и радосно поћи
у живот нови.

А ако будемо
крвникову куршуму мета,
наше ће кости,
са костима безбројних других,
ко станац лежати камен
у темељима новог,
бољег свијета.

НАПОМЕНА

Оно што сам покушао да изразим овом поемом доживио сам у јесен 1941 године, у оне судбоносне дане кад су њемачкофашистичке дивизије стајале пред Москвом.

Поема је написана кратко вријеме после историјске битке за Москву, у јануару 1942 године. Један њен одломак (права пјесма) штампан је, под псеудонимом М. Орлић, у илегалном „Гласу Јединственог народно-ослободилачког фронта Србије“ у свесци за мај 1943 године.

На понеким ријечима стављен је нагласак било ради бољег разумијевања, било ради ритма. У трећој пјесми, 33 стих, стављен је нагласак до мене. Није то, како ће се многим учинити, *licentia poetica* да би се добила пунија рима са ријечју спомене. У Босанској Крајини, моме родном крају, замјенички облик мене има искључиво кратко-силазни акценат, који у овом случају прелази на проклитику.

М. В.

ОБЈАШЊЕЊЕ

У другој пјесми, у 26 стиху, спомиње се Левитан, популарни спикер московске радиостанице.

Руске ријечи у другој пјесми, у 27 и 28 стиху, значе:

Москва, срце Русије,
Црвени трг, срце Москве.

Тим ријечима почињала је једна књижевна емисија московске радиостанице у част Москве и њених херојских бранилаца.

ШТАМПАЊЕ ЗАВРШЕНО СЕДАМНАЕ-
СТОГ ОКТОБРА ХИЉАДУ ДЕВЕТ СТО-
ТИНА ЧЕТРДЕСЕТ ПЕТЕ У ШТАМПА-
РИЈИ „ПРОСВЕТА“ ДРЖАВНОГ ИЗДА-
ВАЧКОГ ПРЕДУЗЕЋА СРБИЈЕ У 5.000
ПРИМЕРАКА

